

Posudek oponenta habilitační práce

Masarykova univerzita	
Fakulta	Ekonomicko-správní fakulta
Obor řízení	Veřejná ekonomie
Uchazeč	<i>Mgr. Ing. Jana Soukopová, Ph.D.</i>
Pracoviště uchazeče	Katedra veřejné ekonomie Ekonomicko-správní fakulta Masarykova univerzita
Habilitační práce (název)	<i>Efektivnost výdajů obcí na nakládání s odpady – Vybrané faktory</i>
Oponent	doc. Ing. Miroslav Hájek, Ph.D.
Pracoviště oponenta	Fakulta lesnická a dřevařská Česká zemědělská univerzita v Praze

Text posudku:

Předložená habilitační práce se zabývá efektivností výdajů obcí při nakládání s odpady. Toto téma považuji za velice aktuální. Tak jak je v práci zmíněno, nelze se spokojit s tím, že výdaje obcí na ochranu životního prostředí a tedy i na odpadové hospodářství, jsou poměrně vysoké a stále rostou. Je z toho zřejmý význam těchto výdajů do budoucna a proto je důležité zabývat se efektivností těchto výdajů po stránce teoretické i po stránce praktické a nedopustit plýtvání veřejnými finančními prostředky. Svým zaměřením se jedná o jednu z mála prací, která u nás řeší tuto aktuální problematiku a lze ji z tohoto důvodu považovat za přínosnou.

Na práci lze ocenit celkový přístup řešení, který je zřejmý ze struktury práce. Zabývá se teoretickými východiský, výdaji na nakládání s odpady obcí, faktory efektivnosti výdajů obcí, a vybranými faktory efektivnosti. Metodický přístup je z obecného pohledu uveden v úvodní části práce a konkrétně v jednotlivých kapitolách podle uvedeného členění. Vedle vlastního metodického postupu lze ocenit obsáhlou rešerši k jednotlivým okruhům řešení.

Cíle práce jsou uvedeny v úvodní kapitole. Vedle definování obecného cíle, tj. provést kritickou rešerši faktorů efektivnosti výdajů na odpadové hospodářství ve vztahu k současnému stavu poznání v dané oblasti a prozkoumat, které z faktorů definovaných v tuzemských i zahraničních studiích reálně ovlivňují nákladovou efektivnost výdajů na odpadové hospodářství obcí v praxi, je uvedeno 5 dílčích cílů. V návaznosti na publikované výsledky lze konstatovat, že všechny stanovené cíle byly splněny.

Z hlediska řešení efektivnosti veřejných výdajů považuji za důležitou úvahu nad pojmem efektivnosti, který se v oblasti veřejných financí a ochrany životního prostředí obtížně definuje. V této souvislosti bych rád upozornil na ojedinělou publikaci OECD (vedle v práci citované publikace *Competition in Local Services: Solid Waste Management*) z roku 2006 „*Cost-Benefit Analysis and the Environment*“, kde jsou uvedeny oceňovací metody využívané členskými státy OECD při analýzách souvisejících s ochranou životního prostředí.

Ze zabezpečování veřejných služeb v odpadovém hospodářství je zřejmé, tak jak je v práci konstatováno, neefektivní fungování veřejného sektoru a existence selhání státu vinou interních nebo externích faktorů. Z toho vyplývá nutnost sledovat a vyhodnocovat efektivnost výdajů na odpadové hospodářství a hledat vhodné faktory efektivnosti. Jak je dále uvedeno je zřejmé, že výsledky hodnocení jsou závislé nejen na faktorech, ale také na metodě hodnocení.

Z hlediska získání dostatečných dat je významná druhá kapitola, která hodnotí různé zdroje dat. Jak je zde uvedeno, výdaje na odpadové hospodářství tvoří v ČR průměrně více než 50 % všech běžných výdajů vynakládaných do oblasti životního prostředí a více než 4 % celkových výdajů obcí. Je zde dále uvedeno, že data jsou shromažďována již od roku 1997. K tomu bych poznamenal, že data ze strany MF a ČSÚ byla sledována již dříve, ale s menší spolehlivostí a bez možnosti komparace s jinými státy. V práci jsou uvedeny i současné 3 zdroje dat (ČSÚ, MF ČR a EKO-KOM, a.s.) není však pro úplnost zmíněn systém sledování dat o odpadovém hospodářství na MŽP, vyplývající z zákona o odpadech. Vedle využitelnosti dat by mohla být také posouzena kvalita dat. Jak je v závěrech této kapitoly uvedeno, z analýzy celkových výdajů je patrné, že rozdíly ve výdajích nejsou jen u velikostních skupin obcí, ale také v různých regionech. Tyto výdaje mají rostoucí tendenci, a proto je upozorněno na velký potenciál pro jejich snižování.

Klíčová je kapitola třetí, která definuje faktory efektivnosti výdajů obcí na nakládání s odpady. V této kapitole bych chtěl upozornit na tabulku 17, kde není zřejmé, zda do vzorku obcí byla zahrnuta Praha. Na str. 74 není zcela zřejmé, jak byly vybrány faktory efektivnosti. Z této kapitoly jsou významné závěry. Mezi faktory, které aktéři veřejných politik vnímají jako klíčové, náleží počet obyvatel a demografické aspekty, kvalita služeb, frekvence svozu a meziobecní spolupráce. S výjimkou kvality byly tyto činitele vyhodnoceny jako zásadní i v rámci ekonometrické analýzy. Z hlediska rešerší zahraničních zkušeností bylo výjimečné, že faktor počtu obyvatel má silnější korelaci s výdaji než množství komunálního odpadu. Výsledky porovnání teorie a praxe ve vztahu k faktorům efektivnosti výdajů prokázaly, že pro hodnocení efektivnosti není významný pouze výběr vysvětlujících proměnných, ale také způsob samotného hodnocení.

Kapitola čtvrtá se zabývá případovými studiemi u vybraných faktorů na základě předchozí kapitoly. V této kapitole bych chtěl upozornit, že v tabulce 34 jsou uvedeny výsledky hypotéz, tyto hypotézy však nejsou předem blíže formulovány. K otázce, jakou roli hraje kontrahování a jak ovlivňuje nákladovou efektivnost výdajů na odpadové hospodářství obcí, bych chtěl upozornit na příspěvek prof. Pavla Public Procurement Market and the Municipal Waste Management uveřejněný v tomto roce ve sborníku z konference Theoretical and Practical Aspects of Public Finance 2016 (DOI 10.18267/pr.2016.sed.2155.8). Je zde poukazováno na situaci v českých regionech, která jasně ukazuje oligopolní strukturu, která nepřináší dostatečný tlak na ceny. Výsledkem by mohly být vyšší náklady, zejména v malých obcích.

Závěrem považuji za nutné vyzdvihnout metodický přístup autorky k hodnocení efektivnosti výdajů obcí na odpadové hospodářství. Je zřejmé, že touto problematikou se zabývá již delší dobu, na druhé straně v práci předkládá výsledky, které ještě nebyly publikované. Předložené výsledky dokládají význam habilitační práce pro teorii i praktické využití v podmínkách České republiky i v mezinárodním kontextu.

Dotazy oponenta k obhajobě habilitační práce:

- 1) Na str. 71 je popisován vzorek čtyřiceti obcí s nejnižšími výdaji na odpadové hospodářství na obyvatele a nejnižším rozdílem mezi výdaji a příjmy na obyvatele. Jedná se o veškeré příjmy z odpadového hospodářství? V souvislosti s příjmy existuje vztah mezi výdaji na komunální odpady a výší místních poplatků, resp. jejich stimulačním účinkem?
- 2) Z provedené rešerše literatury vyplývá, že z analyzovaných faktorů se počet obyvatel v zahraničních výzkumech téměř nevyskytuje. Jak lze vysvětlit, že faktor počtu obyvatel je u nás významnější než v zahraničí?
- 3) Z výsledků práce vyplývá, že bude potřebný další výzkum v dané oblasti. Lze přesto uvést, ve smyslu cíle práce, jaké jsou nová teoretická zobecnění pro oblast vědecké teorie?

Závěr

Habilitační práce Mgr. Ing. Jany Soukopové, Ph.D. „Efektivnost výdajů obcí na nakládání s odpady – Vybrané faktory“ *splňuje* požadavky standardně kladené na habilitační práce v oboru Veřejná ekonomie.

V Praze dne 29. prosince 2016